

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICA — FINANȚE

DIRECTOR: D. ALEXANDRESCO

PRIM-REDACTOR: I. N. GESĂRESCU

ABONAMENTUL

pe an 30 lei; 6 luni 16 lei; 3 luni 8 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Străinătatea: 40 lei pe an, 20 pe 6 luni

A P A R E

de două ori pe săptămână sub redacțiunea unui comitet

Abonamentele se plătesc tot-d'a-una înainte

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA

BUCURESCI

6, Splaiul Brâncoveanu Voevod, 6

Vis-à-vis de Palatul Justiției

SUMAR:

ARBITRAGIU INTERNAȚIONAL, discurs rostit cu ocazia deschiderii anului judecătoresc 1902—1903 de d-l G. E. Schina procuror general pe lângă Înalta Curte de casație și justiție și răspunsul d-lui prim președinte C. E. Schina.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ:

Înalta Curte de casație și justiție, s. II: 1. Manolescu, recurs fiscal (taxa de 5% asupra retribuțiilor funcționarilor comerciali).

Există controversă în legea poliției rurale de d. Corneliu Botez.

Informații.

Deschiderea anului judecătoresc 1902-1903

Cu ocazia începerei noului an judecătoresc 1902—1903, s'a deschis Curțile și tribunalele cu ceremonialul obicinuit.

La Curtea de casație, solemnitatea a fost presădita de d-l prim-președinte C. E. Schina.

Un public numeros și distins umplea vasta sală a secțiilor-unite.

Discursul de deschidere a fost pronunțat de d-l procuror general G. E. Schina, care a tratat cu mult talent și cu competența-i cunoscută, despre «Arbitragiul internațional».

La acest discurs a răspuns d-l prim-președinte C. E. Schina, tot asupra acestei chestiuni, într-o admirabilă cuvântare.

Iată aceste discursuri:

Arbitragiu internațional⁽¹⁾

În vara anului 1899, grație unei auguste inițiative, delegații a douăzeci și șase state din Europa, Asia și America de Nord, întrunindu-se la Haga, în adunare diplomatică, supt denumirea de «Conferința

internațională a Păcii» a încheiat o convențiune intitulată: «Regulamentul pacific a conflictelor internaționale». A fost scris în decretul Providenței ca această convențiune menită a da o «consacrare solidară a principiilor de echitate și de drept pe care se reazămă siguranța statelor și bunul trai a popoarelor», să se încheie în patria fondatorului dreptului internațional, Hugo Gratius, în capitala țării care a servit de leagăn formării acestei ramuri a științei dreptului.

Îmi propun a vă face o dare de seamă a acestui așezământ internațional care e considerat ca un adevărat omagiu adus justiției și civilizației, mai înainte însă cred necesar a vă expune pe scurt motivele de ordine juridică, factorii principali cari au contribuit a crea curentul puternic de opinie, acea manifestare științifică din ce în ce mai mare în favoarea arbitragiului internațional, a așezământului de căpetenie înființată prin convențiune precum și evoluțiunea progresivă a acestei instituții.

I

Din cauza desordinei sociale provenite principalmente din esecul păcii înarmate, a extensiunii din ce în ce mai mult a relațiilor comerciale dintre popoare, în epoca noastră contemporană, s'a impus conștiinței generale a tututor claselor laborioase din statele civilisate convicțiunea că, trebuie a se căuta mijlocul legal ca menținând fie-care stat în sfera sa de acțiune juridică, să se institue o jurisdicțiune care să resolve contestațiunile dintre națiuni, fără a considera resbelul ca unicul mijloc, expedientul indispensabil al atingerii acestui scop.

Înainte de convențiunea internațională a păcii, neexistând o autoritate superioară recunoscută de mai unanimitatea statelor, căreia să i se defere înalta prerogativă a aplica și interpreta regulile de

L'arbitrage international, son passé, son présent, son avenir par H. Révon, ouvrage, couronné par l'Institut, Paris 1892; Traité théorique et pratique de l'arbitrage international par A. Mérignhac, prof. de dr. int. à la faculté de droit de Toulouse, Paris 1895; Essai sur l'organisation de l'arbitrage int. par A. Le Chevalier Descamps, prof. à l'Un. de Louvain, R. D. I. an. 1896; Organisation juridique de la société internationale par M. P. Fiore, prof. à l'Université de Naples R. D. I. an. 1899. — Rapport făcut conștiinței Internaționale a Păcii de D. Chevalier Descamps, Președintele Comitetului de examen al proiectului de convențiune și raportor. R. D. I. ann. 1900; La Conference Internationale de la Paix, par A. Mérignhac, Paris, 1900.

⁽¹⁾ Pe lângă tratatele de dr. internațional a lui Calvo, ed. 1888 și Despagnet ed. 1899, am utilizat următoarele lucrări:

drept la casuri speciale precum și executarea lor, un diferend grav dintre state neputându-se înălătura pe calea unei învoiri amicale, două soluțiuni se impuneau: procedura răsboinică și procedura arbitrală. Pe când în cea d'intîi satisfacerea unor reclamațiuni legitime e lăsată la capriciul destinului, superiorității armelor, calea arbitragiului, deferirea unei jurisdicțiuni imparțiale a soluțiunei litigiului e singurul mijloc pentru a asigura triumful dreptului, față cu pretențiunile rivale a două sau mai multe state.

Înainte de a atinge idealul suprem, realizarea păcii universale, a confederațiunei popoarelor, întocmită pe baza celor trei puteri recunoscute în ori și ce țară constituțională, s'a zis că totul în lumea aceasta îndeplinindu-se prin gradațiuni, trebuie să ne mărginim la adoptarea arbitragiului ca primul mijloc care ne poate servi la stabilirea unei organizări mult depărtată, a realizării într'un mod complet a dreptului dintre națiuni.

Precum în organizarea internă a statelor există legi care reglementează libertatea și activitatea omului, tribunele și mijloace de executare silită pentru a remedia abuzului ce s'ar putea face cu ocaziunea exercițiului acestor facultăți, de asemenea și în comunitatea internațională s'a simțit, încă de mult, necesitatea de a pune protecțiunea usurilor și convențiunea dintre state sub scutul unei jurisdicțiuni permanente propriie a asigura sancțiunea acestor principale izvoare a dreptului internațional.

Soluțiunea conflictelor internaționale prin mijloacele arbitragiului datează încă de la origina chiar a popoarelor, din timpurile cele mai vechi. Așa se citează un tratat de alianță de 50 de ani, intervenit între Argos și Lacedemona, în care se coprinde următoarea dispozițiune finală: «dacă o neînțelegere se ivește între părțile contractante, ele vor recurge la arbitragiul unui oraș neutru conform obiceiului strămoșesc». Asemenea se menționează și de jurisdicțiunea permanentă a amfictio-riilor.

La Romani arbitragiul era un mijloc de domina-re, căci ei nu'l admiteau pentru propriile lor diferende cu cele-lalte popoare, ci și impuneau intervenirea lor arbitrală în conflictele ce se puteau isca între cele-lalte state.

În evul mediu se citează multe cazuri de arbitragiul liber consimțite. Din cauza însă a autorității morale a Papelor, a considerării sale de cap spiritual a tuturor popoarelor, arbitragiul perduse caracterul său de spontaneitate.

Timpurile moderne se caracterizează prin ideea confederațiunei statelor europene. Dînsa a format baza a numeroase proiecte între care putem prenumera acelea ale lui Bentham, Rousseau și mai ales frumoasa lucrare a lui Kant din 1795 intitulată: «Încercare asupra păcii universale», care conține germenile principiului ce a luat o complectă dezvoltare în perioada contemporană, în cursul secolului trecut.

În a doua jumătate a secolului XIX s'a manifestat mai accentuat impulsionea continuă dată ideii de a adopta arbitragiul ca mijloc juridic de a rezolvi dificultățile internaționale.

Organizarea arbitragiului, această expresiune a evoluțiunei progresive a omenirei, este produsul a mai multor factori. Manifestările în contra pă-

cei armate, enormele greutăți a sarcinilor militare, care se cifrează numai pentru cele 6 mari puteri la suma de peste șase miliarde anual, a fost principalmente cauza care a făcut pe toți ce cugețat a se alarma de această desordine a societăței internaționale și a propune înființarea unui tribunal cu înaltă misiune de a judeca conflictele între state. Publiciști, oameni politici, asociațiuni științifice, economiști, ca interpreți a unui sentiment generos s'au pronunțat în mod energic în favoarea arbitragiului. Presa, ca un organ puternic al conștiinței populare, al opiniunei publice, devenise un auxiliar vigilent în propagarea ideilor de pace și arbitragiul.

Societățile păcii în număr de aproape 60 în Europa și tot atât de numeroase în America s'au constituit în scopul de a acredita ideea creațiunei arbitragiului ca mijloc cel mai eficace de a înălătura flagelul păcii armate.

Popularizarea cauzei arbitragiului se datorează dar unei mișcări intelectuale puternice și a avut o influență determinantă chiar asupra atitudinii guvernelor și a creării diferitelor congrese internaționale.

Sub influența opiniunei publice această egidă a tot puternică al viitorului drept public, ast-fel cum o numește Pasquale Fiore, corpurile legiuitoare din mai toate țările s'au ocupat de chestiunea arbitragiului, ast-fel că putem dice că doctrina pacifică a avut reprezentanți investiți cu un mandat public și chiar oficial.

Semnala a fost dat de Statele-Unite ale Americii de Nord încă de la 1835. Congresul de la Washington de la 1874 a introdus clauza arbitragiului în tratatele cu cele-lalte state. În Europa găsim un prim inițiator în Anglita; în urmă parlamentele mai tuturor statelor inspirându-se de exemplul Anglita, mai ales în urma renumitei afaceri Alabama, au votat moțiuni pentru a se rezolvi pe cale de arbitragiul conflictele ce s'ar putea isca între dînsese. Așa de exemplu, parlamentul italian, camera regatului Olandei, parlamentul din Belgia, din Spania, Camera deputaților din Franța, parlamentul din Danemarca, din Suedia și Norvegia și cel din România au emis asemenea dorințe.

Acțiunea parlamentară în favoarea arbitragiului s'a manifestat într'o sferă mai vastă prin creațiunea «Uniunei interparlamentare», compusă din membri aparținînd a 14 parlamente europene.

Cea d'intîi conferință a fost ținută la Paris în anul 1889, secunda la Londra în 1890; cea de a treia la Roma în 1891 etc. ... Uniunea interparlamentară are un birou permanent, numără peste 1500 adherenți și posedă un organ al său intitulat: «Conferința interparlamentară». Această Instituțiune atestă unul din cele mai însemnate progrese făcute în cursul secolului trecut în relațiunile internaționale. Dînsa a pus în evidență legătura, solidaritatea ce există între reprezentanții tuturor statelor cu cauza arbitragiului internațional. De altmintrelea cum vom vedea mai la vale, reuniunea într'un areopag general a membrilor tuturor guvernelor europene și a altor state extra-europene pentru a desbata în comun chestiunea arbitragiului, e o confirmare evidentă a ideii acestei solidarități.

Această manifestare puternică în favoarea arbitragiului ca formă ordinară de jurisdicțiune internațională a fost de natură a prepara dreptul, de a transforma în instituțiuni practice aceste seminte aruncate de propagatorii ideilor de adevărată justiție umană. Ast-fel se explică creațiunea pe baze juridice a diverselor instituțiuni în epoca noastră contemporană, cum de ex.: «tribunalele mixte din Egipte, a comisiunii mixte dunărene înființate prin tratatele de la Paris în 1856 și destinate a asigura libera navigațiune a unuia din cele mai mari riuri internaționale, a congreselor diplomatice întocmite în scop de a stabili reguli privitoare la mediațiuni, la clauza compromisorii din diferite tratate internaționale sau arbitragie facultative și în fine concentrarea tuturor forțelor în favoarea acestei opere mărețe elaborată la conferința de la Haga în anul 1899.

Tratatul de la Paris din 1856, e cel care a stabilitarele principii al mediațiunii prin protocolul său 23 dar, în curând s'a observat că o asemenea mijlocire între state nu e suficientă ci că trebuia să existe o jurisdicțiune cu căderea de a pronunța o hotărîre regulată iar nu basată pe curtenie sau prietenie pentru a curma un litigiu dintre state.

De asemenea arbitragiul facultativ s'a vădut că nu ne poate duce la o stare juridică satisfăcătoare pentru interesele generale, de unde s'a conchis că, această metodă trebuia să fie înlocuită printr'alta mai perfectă și care fără a atinge drepturile autonome ale popoarelor și suveranitatea statelor, să le poată îndatora pe baza unor legături obligatorii și durabile. De aci dar s'a născut idea tratatelor de arbitragiu permanent.

Examinând starea actuală a dreptului internațional pozitiv în materie de arbitragiu, putem constata, pe lângă peste 100 de cazuri de arbitragiuri internaționale de la anul 1815, o multime de tratate coprinzătoare de clauze compromisorie cum e convenția din 4 Iulie 1891, relativă la uniunea poștală universală și multe altele coprinzătoare de aceleași dispozițiuni.

Arbitragiul care merită o mențiune cu totul specială, din cauza gravității principiilor de drept ce tribunalul arbitral era chemat a precisa, obiectul material considerabil al litigiului, a fost arbitragiul de la Geneva din anul 1872.

Se știe că origina acestui arbitragiu e o consecință a resbelului secesiune al Americii de Nord și poartă numele de procesul de Alabama; densusl s'a terminat prin condamnarea Engliterei în favoarea Statelor Unite la suma de 70 milioane.

Acest cas de aplicațiune a principiilor de arbitragiu a fost de o importanță atât de mare în cât densusl a contribuit a face ca instituțiunea arbitrală să devină cu totul populară și să facă să nască o mare încredere în eficacitatea sa.

Cea ce găsim mai mult demn de semnalat, e consacrară arbitragiului ca un mijloc normal al conflictelor internaționale, pe cale de tratate generale și permanente de arbitragiu implicând, aplicațiunea clauzei compromisorii la toate contestațiunile dintre state sub rezerva însă acelor care ar atinge independența sau autonomia națională.

Elveției—care împreună cu Olanda se pot considera ca țări comune a inițiativelor de proiecte in-

ternaționale—se datorează concepțiunea de arbitragiu permanent. Oamenii politici ai acestui stat, profitând de declarația făcută de Președintele Statelor Unite ale Americii de Nord prin mesagiul său din Decembrie 1882, prin care afirmă că era păcii nu se putu inaugura de cât prin introducerea arbitragiului, și că e gata a se asocia altor popoare ce voeste a păși în prepararea acestei evoluțiuni, încercară a stabili între ambele confederațiuni republicane o legătură juridică pe baza unui tractat permanent de arbitragiu.

Guvernul Statelor Unite arătându-se favorabil inițiativei luate de Elveția, invită guvernul acestei țări a fi pregăti un proiect în acest sens. Ca răspuns guvernul Elveției presentă guvernelor Statelor Unite, în Iulie 1883, un proiect de tratat permanent valabil pe timp de 30 de ani: «cu clauza de reconducțiune tacită. Prin art. 1 se stabilește că statele contractante se îndatorează a supune unui tribunal arbitral toate dificultățile care ar putea naște între dênsele, ori care ar fi cauzele, națiunea sau obiectul acestor dificultăți». Asemenea tratate de arbitragiu permanente s'au încheiat și între alte multe state europene cu cele-lalte extra-europene dar cel mai important dintre cele care au precedat convențiunea internațională de la Haga din anul 1899 este tratatul încheiat la Washington la 18 Aprilie 1890.

Origina acestui tractat e cea următoare: Statele Unite presimțind un curent de opinii favorabil arbitragiului în toate republicele americane, provocă o conferință internațională pan americană compusă din 17 republice. I se propune două cesțiuni principale; un proiect de federațiune și un proiect de tratat permanent de arbitragiu. Conferința considerând federațiunea ca o combinațiune prematură se pronunță în favoarea arbitragiului respingând idea de federațiune.

A fost oare—și care deviațiuni la această îndatorire mutuală de oare ce puțin timp după semnăturile puse pe acest tratat, două republice se înamână una contra alteia, numai puțin însă nu se poate contesta marele progres făcut în sensul de a da o consacrară pozitivă principiului arbitragiului, a se crea o stare juridică între 17 state compuse de peste 100 milioane de oameni.

Prin această convențiune statele celor 3 Americi de Nord, Central și Sud, se grupară într'o unire pacifică, cărmuită printr'un arbitragiu, care servă de lege internațională pentru reglementarea conflictelor sau diferendelor cari se pot naște între 2 sau mai multe dintr'ênsele. Pe lângă această dispozițiune care formează obiectul art. 1, e de oare—și care interes a menționa și alte dispozițiuni importante. Așa prin art. 2 se stipulează că arbitragiul e obligatoriu pentru toate contestațiunile privitoare la privilegiile diplomatice sau consulare, la fruntarii, teritorii, indemnități la dreptul de navigațiune și la validitatea interpretării și executării tractatelor. Prin art. 4 se exceptează cazul când una din națiunile între care s'a născut diferendul ar fi expusă a i se atinge independența ei.

Prin deosebirea altor proiecte pacifice propuse și princare nu se ținea seama de autonomia popoarelor și se confunda suveranitatea cu dreptul fie căru stat a se desvolta în detrimentul altora, acest tractat are acest caracter original de a stabili un raport armonios între cele două idei funda-

mentale ce i-a servit de bază : crearea unei stări juridice și respectarea suveranității.

Pe lângă acest tractat trebuie să menționăm că până la conferința păcii de la Haga s'au mai încheiat două tractate de arbitragiu, unul intervenit între Anglia și Statele-Unite la 1 Ianuarie 1897, precum și un alt tractat general și permanent între Italia și republica Argentina la 29 Iulie 1898. În de afară de acest tractat cele-lalte trei precedente ce menționăm, au rămas în stare de proiecte.

Puțin timp după încheierea tractatului pan-american, guvernul Statelor-Unite atrăsese atenția Statelor europene asupra clausei din tractat (art. 19) privitor la facultatea tuturor națiunilor a adera la densus.

Singurul guvern care a răspuns într'un mod favorabil și categoric a fost acel al Danemarcei ; cele-lalte cum guvernul Franței, al Elveției n'au voit a se pronunța de cât într'un mod vag. Ceea ce este mai caracteristic e răspunsul dat de guvernul imperial rus care a obiectat că spiritele nu i se par să fie întru destul de pregătite pentru a da vre-o urmare comunicării ce i se făcuse.

Totuși mișcarea intelectuală intensă pentru organizarea juridică într'un mod efectiv a comunității internaționale, silințele tuturor publiciștilor, oamenilor de stat, corpurilor științifice a parlamentelor, a tuturor societăților păcii pentru propagarea și acreditarea ideii de arbitragiu, nu au fost considerate ca niște aspirațiuni fără consecințe practice, căci acest sentiment general exprimat cu atâta stăruință în favoarea arbitragiului, pătrunse până în sferile cele mai înalte; așa se explică împrejurarea că în anul 1898, împăratul al tuturor Rusiilor,—al cărui guvern găsisse puțin mai înainte că chestiunea arbitragiului nu e încă matură,—printr'un mesaj al său declară într'un mod solemn celor-lalte state că pentru a se remedia desordinii internaționali, cauzată prin desfrâul înarmărilor exagerate, între alte mijloace, cel care se impune e crearea arbitragiului ca formă normală de justiție internațională.

Nu ne putem opune a cita cu această ocazie cuvintele profetice ale distinsului publicist M. Revo, care vorbind încă din anul 1882 de soarta ce i este rezervată arbitragiului, a susținut că «acest principiu fecund al noului drept desvoltă cu o repeziciune uimitoare; face mai mult progres într'un an cât făcea altă dată într'un secol ; creșterea sa spontană, propagarea sa universală, intrarea sa progresivă în practica popoarelor, îi garantează triumful său final».

Intr'adevăr conferința internațională întrunită la Haga în anul 1899 a realizat aceste cuvinte profetice, a dat satisfacere credințelor adânc înrădăcinate în conștiința națiunilor civilizate că nu prin puterea armelor ci prin mijlocul unei justiții internaționale bine întocmite, trebuie a se căuta să se rezolve neînțelegerile dintre state.

Nu ne rămâne dar de cât a vă întreține puțin de opera măreață a conferinței de la Haga, a reglementelor pacifice a conflictelor internaționale.

II

Convențiunea întocmită pentru reglementarea pacifică a conflictelor internaționale se datorează, cum am dis, unei auguste inițiative. Intr'adevăr,

în anul 1898, luna August, majestatea sa Impăratul tutulor Rușilor, prin intermediul ministrului său al afacerilor străine, a propus tutulor statelor a se întruni într'o conferință, în scop de a se pune un frâu înarmărilor exagerate și a preveni calamitățile războiului. Intru motivarea măsurilor propuse, puternicul monarh, prin mesajul său, arată că, menținerea păcii generale se presintă în situațiunea actuală a lumii întregi ca un ideal la care trebuia a tinde sforțările guvernelor ; că acest scop răspundând intereselor celor mai esențiale și dorințelor legitime a tutulor puterilor, ar trebui să se caute pe calea unei discuțiuni internaționale, mijloacele cele mai eficace, de a asigura popoarelor binefacerile unei păci reale. Prin același mesaj se mai constata că în vedere de a garanta această pace, s'a dat o desvoltare nemăsurată forțelor militare; această silință însă n'a putut corespunde rezultatelor dorite; pe de altă parte sarcinile financiare urmând o cale ascendentă paraliza prosperitatea publică, precum și forțele intelectuale și fizice ale popoarelor, cultura națională și progresele economice. O datorie supremă care se impune dară tutulor statelor, e aceea de a se consfătuși pentru a se ocupa de această gravă problemă.

Ministrul af. străine din Rusia printr'o a doua circulară din Decembrie acelaș an 1898, adresată reprezentanților diplomați acreditați pe lângă Curtea de la St. Petersburg, reînnoind propunerea umanitară făcută deja de suveranul său i invită a se procede de îndată la oreși-care schimbări, de vederi între puteri, făcându-le cunoscut că între alte teme ce se vor supune discuțiunei internaționale va fi cea privitoare la primirea în principiu a usului bunurilor oficii, a mediațiunei și a arbitragiului facultativ. Dându-se dar urmare propunerii făcute și spre a se conforma dorinței exprimate de suveranul imperiului rus s'a primit și de cele-lalte puteri ca conferința să se țină la Haga, adică într'o capitală a unei țări mai mici iar nu în cea a unei puteri mari de teamă ca concentrarea intereselor politice din capitala unui asemenea stat să nu influențeze mersul unei opere de care se interesează la un grad egal toate țările universului.

Plenipotențiarii statelor s'au întrunit dar în capitala regatului Olandei la 18 Mai anul 1899. În urma unui discurs de inaugurare pronunțat de Ministerul afacerilor străine al acestui stat și prin care se semnală importanța acestei înalte adunări, conferința a instituit trei comisiuni pentru studiarea diferitelor chestiuni cari, au fost supuse. Cea d'întîi privitoare la desarmare ; secunda la reglementarea legilor războiului, iar cea de a treia având de misiune a se ocupa de mijloacele pacifice a prevenirii războiului și anume de bunele oficii, de mediațiune și de arbitragiu. Această a treia comisiune a ales un comitet de redacțiune, compus de juriști de valoare, cunoscuți prin lucrările și reputațiunea lor, care îndeplinindu-și misiunea, a supus lucrarea sa comisiunei și în urma conferinței, care după ședințe ținute timp de mai multe luni, și a unor mici modificări aduse proiectului, a adoptat textul definitiv al convențiunei sub denumirea de «Reglement pacific al conflictelor internaționale».

Convențiunea coprinde 61 articole și e împărțită în 4 titluri :

Titl. I, *Menținerea păcii generale.*

Titl. II, *Despre bunele oficii și despre mediațiune.*

Titl. III, *Comisiunile internaționale de anchetă.*

Titl. IV, *Despre arbitragiul internațional.*

Acest din urmă titlu se sub împarte în trei capitole: 1^o) Despre justiția arbitrală; 2^o) Despre curtea permanentă de arbitragiu și 3^o) Despre procedura arbitrală.

Acest act internațional mai coprinde în fine dispozițiuni generale privitoare la ratificarea adesiunii și denunțării.

Titlul IV privitor la arbitragiul internațional îmi pare că presintă singur un caracter juridic și de aceea ar fi poate mai potrivit ca conform subiectului cuvântării ce mi-am ales a restrânge darea de seamă numai la acest titlu; pentru o mai bună înțelegere însă a dispozițiilor privitoare la arbitragiu internațional, cred de cuviință a vă comunica tot de o dată și observările ce s'au făcut în sinul conferinței cu referire la dispozițiunile coprinse în cele-lalte 3 titluri precedente.

Să trecem dar la darea de seamă a convențiunei.

După ce se enumeră după ordinea alfabetică suveranii cari au participat la această lucrare internațională, convențiunea începe cu un preambul ce se poate considera ca o expunere de motive și care are următoarea cuprindere:

«Insufleteți de statornica voință de a concura la menținerea păcii generale; hotărâți a favorisa din toate silințele reglementele prietenești a conflictelor internaționale;

Recunoscând solidaritatea care unește pe membrii societății națiunilor civilizate;

Voidnd a întinde imperiul dreptății și a întări sentimentul justiției internaționale;

Convinși că instituțiunea permanentă a unei justiții permanente arbitrală accesibilă tuturor în sinul puterilor independente poate contribui într'un mod eficient la acest rezultat;

Considerând folosurile unei organizări general și regulată a procedurii arbitrale.

Stimând împreună cu augustul inițiator al conferinței internaționale al păcii că trebuie a consacra într'o înțelegere internațională principiile de echitate și de drept pe care să reazemă siguranța statelor și bunul trai al popoarelor.

Dorind a încheia o convențiune în acest scop au numit pentru plenipotențiarilor lor etc. . . »

Cari după ce s'au comunicat plinele lor puteri găsite în bună și datorită formă, au convenit asupra următoarelor dispozițiuni :

TITLUL I

Menținerea păcii generale.

Acest titlu e compus de un singur articol. Printr'ensul puterile afirmă voința lor comună de a preveni pe cât va fi posibil recursul la forță în raporturile statului.

TITLUL II

Bunele oficii și mediațiunea

Aceste 2 moduri de regulare pacifică a diferențelor între națiuni, în doctrină ca și în limbajul curent, au un caracter comun, acel adică a unei

acțiuni amicale ale unei terți puteri între 2 state, în conflicte pentru a stabili o înțelegere între dênsele.

Deosebirea între aceste 2 acțiuni consista în aceea că mediațiunea e mult mai accentuată de cât bunele oficii, cea ce explică întrebuițarea lor la cas când bunele oficii n'au putut da un rezultat satisfăcător.

Prin dispozițiunile reglementate de convențiune se prevede atât ipotesa când puterile între care s'a născut un conflict se adresează ele direct la o putere amică, cât și aceea când o putere străină conflictului și oferă serviciile sale din propria sa inițiativă, stabilind că în ambele casuri rolul mijlocitorului constă în a căuta să concilieze pretențiile opuse și a potoli resentimentele cari s'ar fi produs între statele în conflict.

Se dispune de asemenea că atât bunele oficii cât și mediațiunea au caracterul unui consiliu, neavând nici o dată o forță obligatorie. În fine în cazul unui diferend grav se dispune ca statele în conflict să și aleagă respectiv fie-care o putere căreia să i încredințeze puterea de a face să se prevină rup-tura relațiilor pacifice.

Cu ocaziunea desbaterilor acestei măsură, delegatul statului sârb a cerut să se ia act de următoarea declarațiune: «Nu admitem bunele oficii și mediațiunea de cât cu condițiunea a le conserva pe deplină și integrală caracterul lor de consiliu pur amical și că nu le vom primi în formele și împrejurările ce ar putea să le dea caracterul unei intervențiuni».

TITLUL III

Despre comis. int. de anchetă (art. 9—14)

Prin acest titlu se organizează un nou mijloc pacific intermediar între mediațiune și arbitragiu. S'a stabilit că în cazul când într'un litigiu de ordine internațională, părțile cari n'au putut a se înțelege asupra unei divergențe de apreciere privitoare la punctele de fapt, să se institue comisii internaționale de anchetă.

S'a observat în sinul conferinței de către delegatul rus d. Uartens că aceste comisii nu constituiesc o inovațiune, că dênsele au probat că pot aduce un mare serviciu când s'ar produce un conflict între 2 state de bună credință, cum de exemplu când s'a ivit un incident de frontieră între dênsele.

Această instituțiune a fost subordonată condițiunei a nu se usa de dênsele de cât în litigiile care nu sunt atingătoare de onoarea și interesele esențiale ale unui stat.

Propunerea introducerii acestor comisii au fost combătute de d. Beldiman, interpretul și principalul reprezentant al minorității ostilă acestei instituțiuni,—minoritate compusă de delegatul Turciei și mai tuturor statelor balcanice. El a susținut că siguranța și independența statelor de ordine secundară ar fi compromise prin presiunea ce marele puteri ar putea exercita asupra-le pentru a le sili să primească asemenea anchete. Că aceste comisii sunt contrare suveranității statelor, mai ales cu un caracter obligatoriu. Din cauza acestei opunerii o asemenea instituțiune nu a fost admisă de cât cu caracter facultativ în urma unei noi formulări a dispozițiilor de prin-

cipiū și a unei noui redactări din partea delegațiunei României.

Prin art. 14 se stabilește că raportul comisiunei internaționale de anchetă n'are caracterul unei sentințe arbitrale.

TITLUL IV

Despre arbitragiul internațional

Acest titlu e cel mai important căci are de obiect organizarea sub o formă juridică a resolvării litigiilor internaționale.

Deosebirea între mediațiune și arbitragiū e aceea că în primul cas, terția putere se mărginește a propune regularea conflictului într'un mod amical pe când în caz de arbitragiū, dēnsa face oficiul de judecător. Cu alte cuvinte unul e un mijloc de ordine politică pe când cel-lalt esențialmente de ordine juridică.

Cum am enunțat acest titlu coprinde 3 capitole :

CAPITOLUL I

Despre justiția arbitrală (art. 15—19)

Art. 15 stabilește că litigiile între state se regulează prin organul judecătorilor aleși de comun acord între dēnsele și pe baza respectului dreptului adică a cerințelor justiției. Justiția arbitrală regulează, adică termină definitiv contestațiunile ce se supun. Această dispoziție formează baza fundamentală a arbitragiului internațional.

Prin art. 16 se determină natura chestiunilor litigiului care sunt de căderea proprie a justiției arbitrală.

Aceste chestiuni sunt cele de ordină juridică și principalmente cestiunile de interpretare sau de aplicare a tratatelor. Prin consecință, neînțelegerile ce nu se pot formula într'un mod juridic, disidente de ordină politică nu intră în competența instituției arbitragiului.

Prin același articol se recunoaște arbitragiului caracterul celui mai eficace mijloc a se rezolva definitiv cestiunea litigioasă și ca cel mai echitabil, căci dă fie-căruia ce i se cuvine după buna sa dreptate.

Cu ocazia desbaterilor privitoare la aceste articole, D-l Beldiman, delegatul României a cerut să se ia act de declarațiunea sa că guvernul român primește într'un mod complet principiul arbitragiului facultativ ; nu înțelege însă a lua îndatorirea de a primi arbitragiul pentru toate cazurile prevăzute prin acest articol și votează dar acest articol sub această rezervă expresă.

Art. 17 determină extensiunea ce poate coprinde convențiunea de arbitragiū. El prevede compromisul propriū zis, adică că convențiunea poate fi încheiată după nașterea unei contesațiuni pentru a i se regula reglementul juridic precum și stipulațiunea compromisorie, adică convențiunea de arbitragiū pentru contestațiuni eventuale.

Delegatul Român, d-l Beldiman cu ocazia deliberării ținute asupra acestui articol a cerut și de astă dată a se lua act de declarația sa făcută în numele guvernului român că nu poate adera de cât cu rezerva expresă consemnată în procesul verbal că nu poate primi în nici un caz un arbi-

tragiū internațional pentru contestări sau litigiuri anterioare încheerii prezentei convențiunii.

Art. 18 accentuează caracterul și consecințele contractului de arbitragiū dispunēd că această convențiune implică îndatorirea de a se supune de bună credință sentinței arbitrale, adică de a se conforma într'un mod leal unei asemenea sentințe.

Cu ocasiunea formulării art. 19 s'a discutat chestiunea de a se ști dacă trebuie a se introduce în convențiune regimul arbitragiului internațional obligatoriu sau facultativ. În urma desbaterilor și a observațiilor făcute de delegatul imperiului german, D. Zorn, care a susținut că consacrarea prea repede a principiului obligatorie în dreptul internațional ar putea oferi mai multe pericole de cât foloase. Sub punctul de vedere al păcei generale s'a adoptat o dublă dispoziție. Pe de o parte s'a declarat menținerea principiului obligatorie stipulat în tractele esistente, iar pe de altă parte s'a făcut o rezervă în sensul de a întinde pe viitor prin învoeli generale sau particulare arbitragiū obligatoriu. Opozițiunea ireductibilă a delegatului Germaniei contra principiului arbitragiului obligatorie a creat într un câțva statelor celor mici o situațiune critică căci în cazul eventual al unui conflict grav între dēnsele cu vre-unul din puternicii săi vecini, temerea de a putea fi învinsă din cauza inegalității codificatoare de luptă, calea pacifică a resolvării unui litigiū pentru dēnsele constituie generalmente o necesitate, nu mai puțin însă prin adoptarea arbitragiului chiar cu un caracter facultativ conferința a realizat una din concepțiunile sale cele mai utile, căci prin aceasta, proclamat superioritatea morală a arbitragiului asupra procedurii războinice.

CAPITOLUL II

Despre Curtea permanentă (Art. 20—29)

Proiectul privitor la înființarea unui tribunal permanent de arbitragiū a fost primit de delegații conferinței cu o simpatie mult accentuată.

Discuțiunea generală a fost deschisă printr'un discurs al raportorului d-l Chev-Descamps, care a semnalat importanța ei capitală din împrejurarea prezentării a mai multor proiecte diferite din partea a trei mari puteri referitoare la stabilirea unei asemenea jurisdicțiuni ; a insistat asupra necesității de a se consolida instituțiunile organice ale păcei, a dezvoltat cu un deosebit talent introducerea unei Curți permanente de arbitragiū susținēd că dēnsa răspunde aspirațiunilor celor mai profunde a popoarelor civilizate, progreselor realizate, în relațiunile statelor, dezvoltării moderne a contenciosului internațional, trebuinței care împinge națiunile în zilele noastre a căuta o justiție mai accesibilă într'o pace mai puțin precară. Această mare instituțiune a zis dēnsul poate fi un puternic auxiliar pentru întărirea sentimentului de drept.

La propunerea făcută pentru înființarea unui tribunal internațional permanent, delegatul germaniei, d-l Zorn a obiectat că o asemenea instituțiune ar fi poate prematură. Acestei obiecțiuni, delegații Olandei, Italiei, Elveției și Statelor-Unite au întâmpinat că experiențele arbitragiului sunt deja făcute ; că dacă conferința s'ar opune impaciunii opiniei publice de a se primi adoptarea unei asemenea instituțiuni decepțiunea ar fi prea

via; că inovațiunea serioasă ce se poate aduce umanității e de a se constitui un corp permanent, care să facă lumii într'un mod manifest, tangibil, progresul realizat. Delegatul St.-Unite a întâmpinat în fine, că nici o țară nu s'a pronunțat cu mai multă energie în favoarea inițiativei maj. sale Imp. Rusiei ca Statele Unite, insistând asupra necesității înființării unui tribunal permanent nu numai sub punctul de vedere a intereselor umanității ci și sub punctul de vedere practic și experimental.

Puterile semnate ale convențiunei declarară dar prin art. 20 că în scop de a înlesni recursul imediat la un arbitragiu, pentru diferendele internaționale cari n'au putut fi regulate, pe cale diplomatică, se îndatorează a organiza o Curte permanentă de arbitragiu accesibilă în orî și ce timp și funcționând, afară de stipulațiunii contrare, conform regulilor de procedură prevăzută în convențiune.

Prin art. 21 s'a precizat căderea generală a acestei Curți dispunându-se că dînsa va fi competentă pentru toate casurile de arbitragiu, afară numai când părțile se vor fi înțeles pentru stabilirea unei jurisdicțiuni speciale. Această dispoziție e consacra cea maximei fundamentale. «Un tribunal liber în sinul statelor independente».

Pentru a asigura într'un mod neîntrerupt serviciul grefei și arhivelor jurisdicțiunei arbitrale; pentru a stabili un mijloc comun de corespondență între națiuni, pentru a reaminti continuu spiritului popoarelor printr'un semn aparent și respectat ideea superioară a dreptului și umanității, după cum s'a exprimat delegatul guv. Francez L. Bourgeois, s'a dispus prin art. 22 a se stabili la Haga un birou internațional, care să serve de grefă și de deposit al documentelor cele mai importante privitoare la funcționarea tuturor jurisdicțiunilor arbitrale generale sau speciale.

În ceea ce privește persoanele chemate a compune Curtea arbitrală s'a dispus prin art. 23 ca fie-care putere semnatară să desemneze cel mult patru persoane de o competență recunoscută în chestiunile de drept internațional și care se bucură de cea mai înaltă considerațiune morală și cari sunt dispuși a primi funcțiunea de arbitri (1). Persoanele ce se află trecute pe lista arbitrală cu titlu de membri ai Curții pot fi chemați a constitui tribunalul arbitral de puterile semnate într'u reglementarea vre-unui diferend ivit între dînsese. La caz însă când nu se pot învoi asupra numirii arbitrului s'a determinat, pentru această eventualitate, prin art. 24, un mod facil și cât se poate mai înlesnicios pentru formarea tribunalului arbitral.

În prima linie s'a dispus ca fie-care parte să numească un număr egal de arbitri precum și din partea acestora a unui super-arbitru.

La caz când nu ar cădea de acord în această privință alegerea super-arbitrului se va face de o terță putere, desemnată de puterile în conflict. Când eventualmente și această regulă e complementară nu ar fi suficientă pentru alcătuirea Curții, s'a dispus ca fie-care putere să desemneze o putere diferită

care să aibă căderea de a face alegerea super-arbitrului.

Pentru a face să reeasă înalta situațiune a membrilor Curții și a ridica prestigiul lor li s'a recunoscut dreptul de a se folosi de privilegiile și imunitățile funcțiunei lor.

Prin art. 25 s'a fixat ședința ordinară a Curții la Haga, neputându-se schimba de cât în cas de forță majoră sau cu învoirea părților; ear prin art. 26 s'a autorizat biroul internațional a pune la dispozițiunea puterilor semnate localitățile sale pentru funcționarea orî-cărei jurisdicțiuni speciale de arbitragiu precum și de a se putea întinde jurisdicțiunea Curții permanente și la litigiile dintre puterile ne semnate sau întru aceste și puterile semnate.

Art. 27 are următoarea cuprindere: «puterile semnate consideră ca o datorie în caz când un conflict acut ar amenința de a izbucni între două sau mai multe dintre dînsese de a reaminti acestora că Curtea permanentă le este deschisă.

În consecință ele declară că faptul de a reaminti părților în conflict dispozițiunile prezentei convențiuni și consiliul dat în interesul superior al păcii de a se adresa la Curtea permanentă, nu pot fi considerate de cât niște acte de bune oficii».

Această dispoziție e datorită inițiativei delegațiunei franceze. S'a susținut că în cazuri de conflict între două state, guvernul aceluia din 2 care ar voi să propună arbitragiul nu s'ar putea decide a o face de teamă ca inițiativa sa să nu fie considerată ca un act de slăbiciune ear nu ca o mărturie a încrederei sale în buna sa dreptate; în prevederea dar unui asemenea scrupul trebuia a se recunoaște neutrilor, dreptul de a oferi mijlocirea lor fără ca această intervenire să se considere ca un act de un caracter neamical din parte-le.

Idea de a încredința acest mandat neutrilor a dat naștere la grave obiecțiuni și în special s'a exprimat teama ca nu cum-va un stat puternic să nu serve de această dispoziție pentru a încerca o intervenire abuzivă în afacerile unei puteri mai slabe. Șeful delegațiunei franceze d-l L. Bourgeois a ținut a risipi aceste temeri și în urma unei cuvîntări pornită dintr'un înalt sentiment de justiție și fraternitate umană, a putut obține unanimitatea sufragiilor adunării în favoarea propunerii delegațiunei. Dînsul a început a observa că bunele oficii și mediațiunea ca și art. 27 nu e de cât o aplicațiune a principiului înscris în art. 1 al convențiunei prin care puterile semnate se îndatorează ași da toate silințele pentru a asigura reglementele pacifice al conflictelor internaționale.

«Nu e vorba numai de utilitate practică a acestei dispozițiuni, zice dînsul, dar cea ce ne determină a o apăra energic e că ne pare a avea o utilitate morală a cărei mărime se va înțelege mai mult pe fie-care zi ce va trece după terminarea lucrărilor noastre.

Utilitatea morală a dispozițiunilor art. 27 e în treagă în acest fapt că o datorie comună, pentru menținerea păcii între oameni e necunoscută și afirmată între națiuni.

... Instituțiunile internaționale ca acestea, a adăugat dînsul vor fi garanția celor slabi contra celor tari. În conflictele forței sunt mari și mici. Când în cele 2 părți ale unei balanțe e vorba de

(1) Întru aplicarea acestei dispozițiuni din partea statului român s'a numit 4 arbitri și anume: d-nii T. Rooseti, I. Kalenderu, Eug. Stătescu și I. Lahovary.

a arunca săbiile, una poate fi mai grea de cât cea-laltă. Dar când e vorba de a cântări ideile și drepturile inegalitatea încetează și drepturile celui mai mic și mai slab sunt de o greutate egală cu acelor mai mari.

Acesta e sentimentul ce a dictat opera noastră și ne-am gândit mai ales la acei mai mici urmărindu-o.

Dea Domnul ca dăsele să ne înțeleagă cugetul nostru și a răspunde speranței noastre asociându-se silințelor încercate pentru a regula din ce în ce mai mult prin drept viitorul umanității.

S'a zis, cu drept cuvânt, că, acest art. 27 ce D-l Bourgeois cu o artă și o înaltare de vederi admirabilă a făcut să fie adoptat de conferință, e cel mai important din câte a fost votate la Haga.

Art. 28 are de obiect înființarea unui consiliu administrativ permanent compus din reprezentanți diplomatici ai puterilor semnatare acreditate la Haga și de ministru afacerilor străine al Olandei care va îndeplini funcțiunile de președinte. Acest consiliu va avea misiunea a organiza biouroul internațional care va rămănea sub Direcțiunea și controlul său; a notifica puterilor constituirea eventuală a Curții și a o instala; va elabora reglementele de ordină necesare și va îndeplini toate actele de administrațiune atât privitoare la acea denumire și revocare a funcționarilor precum și aceea a fixării tratamentelor. Aceste atribuțiuni și în special însărcinarea de a notifica puterilor constituirea Curții vor avea de efect a da reprezentanților diplomatiei a puterilor la Haga o autoritate și un prestigiu deosebit.

Art. 29 care formează ultima dispoziție al cap. II stabilește ca regule de repartițiune a cheltueleur biouroului internațional proporțiunea prevăzută de convențiunea uniunii postale universale.

CAPITOLUL IV

Despre procedura arbitrală

Pentru stabilirea unor reguli juridice privitoare la procedura arbitrală, conferința internațională a păcii s'a călăuzit de proiectul de reglement elaborat și adoptat de instituțiunea de drept internațional în anul 1875, de alte lucrări eminate din partea altor jurisconsulți, dar mai ales de proiectul codului de arbitragiu comunicat conferinței de delegațiunea rusă și elaborat de persoane de o competență particulară și în special de o ilustrațiune a arbitragiului internațional d-l de Mateus.

Regulele adoptate care au servit de basă organizării procedurii arbitrale sunt privitoare la constituirea tribunalului arbitral, la instrucțiunea arbitrală și la hotărârile afacerilor arbitrale. Ele sunt facultative, adică părțile le pot întrebuița sau modifica după cum vor voi. Cred necesar a menționa că prin deosebirea termenilor de Curte permanentă care exprimă ideea unei instituțiuni, prin tribunal arbitral se înțelege reuniunea arbitrilor aleși pentru a judeca un cas special.

Dispozițiunile procedurii arbitrale nu a dat naștere la debateri importante nefiind mai mult sau mai puțin referitoare de cât la reglementarea principiilor stabilite în materiile ce le au precedat.

Nu vom face de cât a enuncia cele mai principale dintr'ensele fără a insista prea mult asupra-le.

Prin prima dispoziție se stabilește că puterile cari recurg la arbitragiu trebuiesc a semna un compromis în care să determine obiectul litigiului și întinderea puterilor arbitrilor. Alături de acest compromis isolat încheiat în vederea unui fapt determinat se poate prevedea un compromis general cunoscut sub numele de clausă compromisorie pentru dificultățile eventuale ce au a se supune arbitragiului. Ori care ar fi stipulațiunile intervenite între părți, dăsele au acest caracter comun, îndatorirea părților de a se supune de bună credință sentinței arbitrale.

Funcțiunile arbitrale pot fi conferite unuia sau mai multor arbitri după învoirea părților și în cas de neînțelegere după modul stabilit de art. 24 al convențiunei.

Când s'a ales de arbitru un cap al vre-unui stat pentru un motiv de înaltă cuviință, procedura arbitrală s'a decis a fi lăsată a se regula de dănsul.

Super-arbitrul e de drept president al tribunalului.

Sedințele acestui tribunal în lipsa unei desemnări speciale de către părți se vor ține la Haga.

Părțile au dreptul a numi pe lângă tribunal delegați și agenți speciali având de misiune a servi de intermediar între ei și tribunalul.

Pe lângă aceea părțile sunt autorizate a numi consilieri sau avocați pentru susținerea drepturilor și intereselor lor. Acești reprezentanți ai părților au dreptul a ridica incident și propune excepțiuni.

Tribunalul decide ce limbă va fi întrebuițată înaintea sa. Debaterile nu sunt publice de cât în virtutea unei deciziuni a tribunalului conform învoiei părților.

Procedura arbitrală s'a decis că coprinde instrucțiunea și debaterile. Prin instrucțiune s'a precizat că trebuie a se înțelege, comunicarea făcută de agenți părților, membrilor tribunalului și părți adverse, tuturor documentelor și mijloacelor invocate în cauză.

Cea ce'mi pare puțin juridic și ca abatere a regulilor stabilite în mai toate legislațiunile e limitarea caracterului de acte de instrucțiune numai la comunicarea aci enunțată cu exclusiunea explicărilor, întrebărilor și lămuririlor asupra punctelor îndoiioase ce se recunosc a putea fi făcute de membrii tribunalului, consilierilor sau agenților constituiți de părți și care prin natura lor nu pot fi calificate de cât acte de instrucțiune.

Tribunalul e autorizat a determina competența sa interpretând compromisul precum și tractatele și principiile dreptului internațional.

El are dreptul a pronunția hotărîrea pregătită și a determina formalitățile privitoare la administrarea probelor.

Ori-ce hotărîre e dată cu majoritate; dăsa trebuie a fi motivată; membri care rămân de părere deosebită pot declara disentiunul lor fără a'l motiva. S'a oprit motivarea minorității de teamă a nu se părea că se pronunță două hotărîri cari se supun judecăței opiniunii publice.

Sentința arbitrală e definitivă și fără a fi supusă apelului.

S'a prevădut o cerere de revizuire numai pentru descoperirea unui fapt nou care ar fi fost de natură a exercita o influență decisivă asupra sentinței și care a fost necunoscut judecăței și părților.

Ac acestea sunt principalele dispozițiuni ale procedurii arbitrale.

Dispozițiuni generale

Sub această rubrică convențiunea pentru reglarea pacifică a conflictelor internaționale reglementează ratificările, adesiunile și denunțările.

Lipsa de sancțiune a violărei îndatoririlor luate de puterile contractante, prin această convențiune prezintă dănsa oare un neajuns serios? Cred că nu. Mai toate proiectele de arbitragiu precum și această convențiune nu prevăd modul de executare al hotărârilor ce ar putea interveni cu ocaziunea unui conflict internațional, căci s'a considerat că demnitatea și onoarea națională a fiecărui stat e un gagiu suficient pentru respectarea unei hotărâri care în definitiv e rezultanta voinței sale liber exprimată. De altminterlea cum s'a observat, istoria arbitragiilor probează că statele au respectat hotărârile arbitrale și nici nu s'au încercat a se sustrage efectelor hotărârilor pronunțate contra lor.

De bună seamă onorată Curte, istoria umanității va reserva o pagină de aur conferinței internaționale a păcii căci printr'ênsa s'a proclamat două principii de înaltă justiție, de un folos învederat pentru statele secundare. Intr'adevăr, fiind chemate toate guvernele fără deosebire de importanța lor politică la acest areopag internațional, prin acest fapt chiar s'a consacrat virtualmente o axiomă de drept internațional, egalitatea juridică a tuturor statelor; s'a recunoscut că comunitatea internațională nu poate a'și însuși dreptul a edicta legi, a alcătui reguli aplicabile tuturor națiunilor de cât cu condițiunea participărei oii și cărei puteri, mari și mici la o asemenea operă, de un caracter general.

Pe de altă parte, codificându-se o organizare judiciară internațională, reglementându-se posibilitatea rezolvirei conflictelor dintre state pe calea pacifică a arbitragiului internațional ca o manifestare a conștiinței juridice a tuturor popoarelor culte, s'a recunoscut că raporturile internaționale nu trebuiesc a fi lăsate a se cărmui de acea pretinsă lege fatală a umanității: «forța primează dreptul» ci că e o datorie supremă ce se impune tuturor guvernelor, acea de a căta să dea o nouă direcțiune vieții internaționale, a se înclina înaintea majestății justiției, a recunoaște suveranitatea acelei legi universale despre care marele orator al antichității romane ne dice: «E o lege adevărată, dreaptă și înțeleaptă conform naturii noastre, cunoscută de toți oamenii, permanentă, eternă, care prin poruncile sale te invită la datorie ear prin împedicările sale oprește răul. E aceeași la Roma ca și la Atena, azi ca și ieri, lege unică, eternă, nemuritoare care se aplică la toate epocile, fie-cărui popor, asemănată unui Dumnezeu, suveran stăpân al oamenilor».

Iată și răspunsul d-lui prim-președinte C. E. Schina :

Domnule Procuror general,

Un publicist anonim, vorbind de datoria statului în materie de învățământ zicea luna trecută, în unul din organele cele mai serioase ale presii europene : «In ce privește siguranța externă a statului, idealul întrevăzut se cam apropie de noi. Ideia fixă a fatalității neînlăturabilă a războiului e fără îndoială în scădere în spiritul omenesc, și pe fie care zi crește numărul spiritelor serioase și profunde cari admit ca realizabil la un moment dat, și semnaleză ca un scop precis și tangibil pe care omenirea 'l va atinge într'o zi, organizarea definitivă a arbitragiului internațional spre a rezolvi diferendele și conflictele al cărora războiul era până azi, și din nenorocire e încă, *ultima ratio*. Credem, zice continuând, credem fără șovăire că va veni o zi în care războiul va fi relegat între superstițiile desființate; în care chiar legea Lynchului, acea ultimă armă a nihilismului judecătoresc, nu va mai fi aplicată în pustiile cele mai depărtate; în care ordinea va domni în pace pretutindenea în interior ca și în exterior; în care în fine corpurile vor fi tot atât de curate și orașele tot atât de salubre pre cât sufletele vor fi sănătoase, și de o sănătate așa de inteligentă în cât să fie pentru ele ânsile igienă și medicină preventivă, în casă ca și pe stradă. Mai mult încă, credem cu tărie că o zi va veni în care, ne mai fiind incendii nici măcar aprinderi de coșuri, va fi cu puțință d'a licencia pompierii». Iară după acea adaogă conchizând : «Dar chiar când toate acestea vor fi adevărate, în practică ca și în teorie, în fapt ca și în imaginație, vom susține încă că e de datoria statului de a continua a învăța, chiar dacă n'ar fi decât pentru a menține această minune a unei civilizațiuni destul de înflorită, destul de complexă, destul de neverisimilă pentru a exclude, ca ne având ce face, pe pompier, pe soldat, pe judecător și pe polițaiu».

Cu o credință tot atât de tare și nemărginită în progresul infinit al omenirii ca și autorul liniilor ce preced, îl invoc în sprijinul opiniei ce tot deauna am avut că, în vederea propășirii în genere și în special în cea ce privește arbitragiul internațional, mijlocul cel mai eficace spre a atinge scopul e educațiunea și învățământul popoarelor. E negreșit demnă de toată lauda, d-le procuror general, inițiativa aceluia care a făcut propunerea ce s'a desbătut la Haga, lăudabilă opera conferinței care a elaborat lucrarea pe care ne-ați expus și analizat într'un mod magistral cu deosebită competență ce vă e recunoscută de toți în materie de drept internațional, credința

mea e totuși că, pentru a face ca arbitragiul să înlocuească războiul în viitor între popoarele moderne, guvernele care doresc serios a vedea realizându-se acest nobil și înalt ideal trebuie, în scop de a prepara abolirea războiului, să și impună ca principală datorie, pe lângă cea d' a se călăuzi în acțiunea lor politică de preceptele de moderațiune și echitate, să pregătească, prin învățământul public, noile generațiuni, pentru o viață internațională alta, bazată pe principii deosebite de acelea de cari sunt insuflăte până azi popoarele în marea lor majoritate. Aceste principii, între altele ar trebui să fie: recunoașterea și respectul drepturilor celor slabi de către cei tari, repudierea oricărei idei de conchiste violente pe viitor, și, ca imprescriptibilă, datoria d' a legitima pe cele din trecut, iar, în caz de neputință d' a le transforma în conchiste morale, a renunța la dăsele. Numai astfel transformate moralicește și politicește popoarele vor repudia războiul și vor recurge la arbitragiu. Fără această preparațiune urmată în curs de mai mulți ani, tribunalele arbitrale vor fi niște tribunale fără procese, dacă arbitragiul e facultativ, iar, fiind obligatoriu, sentințele lor vor fi fatalmente său dictate de cel mai puternic său nesocotite. Soarta consiliului Amphictyonic pe de o parte și aceia a dietei fostei confederațiuni germanice sunt două dovezi strălucite întru aceasta.

Consiliul Amphictyonic, precum știm, era un tribunal prin excelență de pace, legalmente stabilit, armat de o autoritate fără margini, și cu toate acestea el n' a împiedicat nici războiul străin nici războiul între Greci. Cine nu știe ce s' a întâmplat. Într' o bună dimineață, Philip al Macedoniei, un reprezentant al forței dintre cei vestiți, făcu să i se confere prezidenția Amphictyonicilor, și, stăpân astfel pe acest consiliu, făcu să se decreteze toate războaiele ce voia să întreprinză; să știe că toate s' au sfârșit prin aservirea completă a Greciei de către Macedoneni.

Într' un timp mult mai apropiat de noi exista confederația germanică, cărmuită suveranimente de un consiliu numit «Dieta germanică». În 1866, purtarea Prusiei fu deferită acestui tribunal și execuția federală contra acestei puteri fu decretată cu cinci voci de majoritate. Ce a făcut Prusia? În loc să numere vocile, ș' a socotit numărul soldaților ce putea pune în linie și merse contra Austriei și aliaților ei. Se știe rezultatul acestei campanii fulgerătoare. În mai puțin de 15 zile, consiliul federal își dete sfârșitu, și Prusia stabila pe ruinele lui Confederațiunea Germaniei de Nord.

Istoria tribunalelor arbitrale de până azi nu trebuie negreșit să ne descurageze și să slăbească în noi credința în viitor. Recunosc împreună cu

d- v d-le Procuror General, că grație frumoasei inițiative a M. S. Împăratului tuturilor Rusiilor, s' a făcut un frumos pas moral înainte în capitala Olandei și ' mi aduc aminte cât am fost de trist impresionat împreună cu toți oamenii de bine și imparțiali când am văzut reproducă în ziarele streine, acum câți va ani, nota discordantă la laudele ce se aduceau de toți Împăratului Nicolae al II-lea pentru inițiativa sa, prin vocea domnului Van Kol care, în numele socialiștilor Olandezi (ce țară n' are socialiști săi ?) ceru, ca deputat în cameră, respingerea cererii de credit făcută de guvernul Țărilor de Jos pentru primirea delegaților la conferința păcii, motivând cererea sa pe o alegațiune absolut nedovedită că Rusia care a provocat întrunirea conferinței cu scop d' a pune capăt dezvoltării progresive a armamentelor ar fi continuând ea însăși armamentele sale.

Anul judecătoresc 1902—903 e deschis.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, Secția II

Audiența de la 14 Martie 1902

Președenția D-lui N. MANDREA Președinte

I. Manolescu, recurs fiscal

Materie fiscală. — Taxa de 5% asupra salariului. — Venzătorii de prin diferite magazine de comerț. — Dacă sunt supuși la această taxă, când salariul întrece suma de 120 lei lunar. — (Art. 1 din legea din 16 Decembrie 1899).

Autoritatea lucrului judecat. — Dacă poate fi invocată în materie fiscală.

1. După art. 1 din legea din 16 Decembrie 1899, sunt supuși la taxa de 5% asupra retribuțiilor lor, în cas când ea este primită periodică, pe lună, sau pe an și este mai mare de 120 lei bruto lunar, toți impiegații diferitelor stabilimente și întreprinderi particulare de comerț și industrie, exceptându-se simpli venzători de prăvălie.

Prin cuvintele «simpli venzători de prăvălie» nu se poate înțelege de cât acei venzători cari ajută prin magazine la vânzarea mărfurilor și cari nu sunt plătiți cu o retribuțiune fixă pe un anumit timp ci li se face o remisă de atâtă la sută asupra venzărilor ce au reușit a face, sau cari intră în condițiunile cailor și ucenicilor.

2. Bazele taxei de 5% asupra salariului sunt susceptibile de modificări în cursul periodului și deci nu poate fi vorba de autoritatea lucrului judecat, ori de câte ori se dovedește că pozițiunea impiegații s' a schimbat.

Decisiunea No. 373/902. — Respins recursul făde I. Manolescu, contra decisiunii comisiunii de apel din jud. Ilfov No. 1097/902.

În lipsa recurentului I. Manolescu, s' a ascultat D-l Christu Grecescu din partea fiscoșului, în combateri.

Curtea deliberând, și

Având în vedere că recurentul cere ca modificându-se

decisia comisiei de apel să fie scutit de taxa de 5%, asupra salariului său, de oare-ce este simplu vânzător în prăvălia patronului său și prin urmare este scutit de această taxă, de oare-ce legea îl scutește ca simpli vânzător din prăvălie;

Având în vedere că prin art. 1 din legea din 16 Decembrie 1899, sunt supuși la taxa de 5% asupra retribuției lor, în cas când ea este primită periodică, pe lună sau pe an, și este mai mare de 120 lei bruto lunar, toți împiegații diferitelor stabilimente și întreprinderi particulare de comerț și industrie, exceptându-se simpli vânzătorii de prăvălie;

Considerând că prin cuvintele «simpli vânzătorii de prăvălie» legiuitorul nu a putut înțelege pe împiegații stabilimentelor comerciale care vând diferite articole sau mărfuri prin prăvălie și cari sunt plătiți cu un salariu fix căci atunci dacă s'ar fi înțeles a se excepta de la darea de 5% acești vânzătorii, legea n'ar mai putea fi aplicată la cea mai mare parte din împiegații comerciali și industriali, întru-cât în magazinele de mărfuri mai toți împiegații sunt vânzătorii, și nu se poate admite ca însuși legiuitorul să introducă în lege dispoziție cari să facă aproape ilusorie aplicarea taxei de 5% asupra salariilor împiegaților industriali și comerciali;

Că dar, ceia-ce a voit legiuitorul a înțelege prin cuvintele «simpli vânzătorii de prăvălie», sunt acei vânzătorii care ajută prin magazine la vânzarea mărfurilor și cari nu sunt plătiți cu o retribuție fixă pe un anumit timp, ci li se face o remisă de atâta la sută asupra vânzărilor ce au reușit a face, sau vin în condițiunile calfelor și ucenicilor;

Asupra motivului al II-lea, relativ la faptul că ar fi lucru judecat, întru cât a fost scutit de comisia de apel din anul expirat:

Considerând că bazele acestor taxe sunt susceptibile de modificări, în cursul periodului, și deci nu poate fi vorba de autoritatea lucrului judecat, ori de câte-ori se dovedește că pozițiunea împiegatului s'a schimbat.

Că așa fiind, recursul are a fi respins ca ne întemeiat. Pentru aceste motive, Curtea, respinge.

Există controverse în legea poliției rurale?

Colegul și amicul nostru d-l Ștefan Scriban într'un articol intitulat: «Din legea poliției rurale» publicat în «Curierul Judiciar» No. 54 din 25 August a. c. analizează modul cum am rezolvat câte-va cestiuni privitoare la legea poliției rurale cu a căror soluțiune d-sa nu se poate împăca.

D-l Scriban în articolul său ne aduce învinuirea că am semnalat ca controversate cestiuni, care nu comportă nici o discuțiune. Ne aducem aminte că cu altă ocaziune tot d-l Scriban s'a arătat nemulțumit că nu ne-am ocupat de cestiuni, pe care de acea dată le găsea d-sa controversate. E greu, o recunoaștem, a satisface pe d-l Scriban.

Vom încerca totuși la rindul nostru a examina cele atinse de colegul nostru în ultimul d-sale articol. Vom elimina însă din discuțiune acea parte atinsă de d-sa care nu intră câtuși de puțin în cadrul dispozițiilor legii poliției rurale și anume partea privitoare la punctul de a se ști, dacă injuriile orale prevăzute de art. 300 din C. pen., când sunt flagrante, intră sau nu în competența judecătoriei comunale. De altminteri, cum fără pretenții se exprimă simpaticul nostru contradictor, însuși d-sa a mai tratat această cestiune cu un «lucru de motive» într'un alt articol publicat tot în Curierul Ju-

diciar, pe când noi în «Codicile de Ședință ale Judecătorului de pace» am susținut părerea potrivnică părerii d-sale fără a aduce «nici un aragument» în sprijinul ei (1).

Ne mărginim în articolul de față a ne exprima numai mirarea noastră, că d-l Scriban, care e atât de puțin iubitor de discuțiune, s'a grăbit a intercala într'un studiu al legii poliției rurale o cestiune cu totul străină de ea. Vom examina deci în câte-va cuvinte cele desvoltate de d-l Scriban cu privire la art. 19 și 20 l. j. pace în legătură cu art. 35 din legea poliției rurale.

Cestiunea care se pune și la care d-l Scriban răspunde negativ, este: Există sau nu controverse în actuala lege a poliției rurale? Nu esităm, cu toată inadvertența descoperită de d-l Scriban, de a răspunde din nou afirmativ la cestiune. Dar să ne oprim puțin asupra acestei inadvertențe.

Se știe că judecătoriele comunale sunt competente în temeiul art. 19 l. j. pace de a judeca cu drept de apel infracțiunile la legea poliției rurale conformându-se formelor prescise de acea lege «și fără ca amenzile ce ar pronunța să fie mai mari de cât cele prevăzute de dânsa, nici despăgubirea părții vătămate să treacă peste 50 de lei.

Prin inadvertență printre sutele de cestiuni tratate de noi, la examinarea acestui text am trecut peste expresiile «să fie mai mari de cât cele prevăzute de dânsa», cea ce, recunoaștem, că dă textului un înțeles restrictiv prin limitarea numărului amendei. Ori-cine însă poate observa că totul se reduce la o simplă eroare, pricinuită de alterarea literii textului legii.

Să rezultă însă de aci că art. 19 devine limpede, atât de limpede în cât însemnează a zădărnici vremea prin examinarea diferitelor ipoteze, pe care le deșteaptă aplicarea acestui text? Fără esitare răspundem că nu. Și dacă d-l Scriban ar fi depus «puțină bună-voință», credem că ușor i-ar fi succedat a se convinge de adevăr, iar nu a cădea însuși d-sa într'o flagrantă contradicțiune, după cum vom dovedi în curând.

De o cam dată menținem afirmarea noastră că textul art. 19 dă naștere la dificultăți în aplicarea sa și că între acest text și textul art. 35 l. p. rurale există o vădită contrazicere. Iată în adevăr cum se exprimă art. 35: Art. 35. «Pentru casurile, care dau loc la o amendă și o despăgubire care trece suma de lei 15 noi, primarul va judeca în întâia instanță, lăsând părții nemulțumite dreptul de apel la judecătorul de plasă în termen de 20 zile de la primirea hotărârii.

«Judecătorul de plasă va judeca în marginele competenței sale în ultimă instanță sau cu apel la instanțele superioare».

Din acest text reiese că până la punerea în aplicare a legii jud. com. și oc. din 1879, primarul — care înainte de acea lege exercita în unele privinți atribuțiile judecătoriei comunale, — judeca în primă sau ultimă instanță toate delictele rurale, iar judecătoria de ocol cerceta în al douălea rând aceleași delicta ca instanță de apel, însă în ultimă instanță sau cu apel după cum cifra despăgubirilor depășea sau nu limitele competenței sale civile, care cifra singură putea servi de bază pentru a determina această competență. Aceasta constituie însă o anomalie gravă, de oare-ce se silea o afacere să treacă prin mai mult de cât două grade de jurisdicțiune.

De aceea pentru curmarea acestui inconvenient legiuitorul din 1879 prin art. 18 corespunzător art. 19 din actuala L. J. P. a dat în competența judecătoriei comunale asemenea abateri în ultima instanță, când cifra amendei și despăgubirilor civile nu trec fie-care în parte peste 5 lei și cu drept de apel la judecătoria de ocol când depășește această sumă fără ca în toate casurile valoarea despăgubirilor să treacă peste 50 lei (2). Legiuitorul din 1879 însă restrângând în

(1) Oare așa să fie? A se vedea cele spuse în «Codicile», pag. 65.

(2) Am discutat în „Codicile de ședință” cestiunea, dacă competența în acest cas se determină luând de bază despăgubirile cerute sau numai acordate și am rezolvat cestiunea în primul sens (Vezi pag. 47).

D-l Scriban încântat de descoperirea în cartea noastră a unei inadvertențe, pe care o plimbă sub toate fețele în lungul și latul articolului d-sale, nici nu se ocupă de această cestiune, care — ori și cum — își are importanța ei.

parte competența judecătorei comunale, n'a precizat, care e instanța chemată a judeca abaterile la legea poliției rurale în casurile pedepsite cu închisoarea, sau când cifra despăgubirilor civile depășește suma de 50 lei.

Pe de altă parte am arătat în ultima noastră lucrare, că din combinarea art. 19 și 20 L. J. P. ar părea să rezulte că tot judecătoria comună se pronunță și în privința abaterilor pedepsite cu închisoarea corecțională.

Și cum să nu găsim textele îndoioase în coordonarea lor, când prin art. 19 se zice, că judecătoriile comunale vor judeca toate abaterile și contravențiile la legea poliției rurale fără a face o expresă restricție în privința casurilor pedepsite cu închisoarea corecțională, iar prin art. 20 când se zice: În amândouă casurile acestor «două articole (19 și 20) dacă pedeapsa nu e închisoarea etc.».

D-l Scriban susține că aceste expresiuni nu se referă de cât la art. 20. Raționalmente și noi am susținut că da; după litera textelor însă negativă s'ar putea susține. Dar admitând — și noi în lucrarea noastră am opinat în acest sens, pe care de alt-fel d-l Scriban nu-l respinge — că judecătoria comună e incompetentă a se pronunța în privința abaterilor care atrag închisoarea corecțională, se naște cu drept cuvânt întrebarea: care e instanța competentă a le judeca?

Noi am susținut în «Codic. de ședință» că e judecătoria de ocol, basându-ne pe art. 2 din legea poliției rurale care are cuprinsul următor: «Toate delictele menționate mai jos sunt după a lor natură — adică ziceam noi, după cum legea prevede amenda sau închisoarea — de competența judec. de plasă sau a municipalității locului unde s'au comis».

D-l Scriban susține, nu ne și convinge însă, că sunt de competența tribunalului. Se poate să aibă dreptate d-l Scriban; dar se poate oare tăgădui că cestiunea nu suferă nici o discuțiune față de art. 2 de care d-l Scriban nici nu se ocupă și că se putea trece cu ușurință asupra ei?

Tot pentru același motiv se naște întrebarea: în a cui competență intră abaterile la legea poliției rurale când despăgubirea părții civile trece peste 50 de lei?

În competența judelei de ocol, răspunde d-l Scriban. Lăcună în lege, zicem noi, pentru că art. 35 L. Pol. Rur. n'a fost pus în deplină armonie cu art. 19 L. J. P. Recunoaștem însă alături de d-l Scriban că în temeiul art. 69 L. J. P. competența o are judele de ocol ori de câte ori faptul se pedepsește cu amendă mai mică de 25 lei, ori care ar fi cifra despăgubirilor. Înfracțiunea în acest caz constituie o simplă contravenție polițienească dată în mod formal în competența judelei de ocol prin dispozițiunea generală a citatului art. Dacă însă amenda depășește suma de 25 lei, iar despăgubirea civilă depășește suma de 50 lei, faptul după cum de asemeni am demonstrat în «codice» constituie un delict de competența tribunalului, opiniune îmbrățișată de altminteri și de d-l Scriban.

Dar în privința infracțiilor supuse la o amendă mai mare de 25 lei, însă cifra despăgubirilor nedepășind suma de 50 lei?

D-l Scriban pe motivul că asemenea infracțiuni constituiesc delicta crede că și aceste contravenții sunt de competența tribunalelor de primă instanță. Cum vom arăta însă imediat D-sa vrând s'o dreagă mai rău o încurcă, pentru că una spune la începutul articolului și alta conchide la sfârșit. Iată în adevăr cum se exprimă la început:

«D-l Botez susține că 50 lei sunt maximul amendei ce o poate pronunța o judecătoria comună. De unde această limită?

Iar după ce D-l Scriban reproduce textul legii în dovadă, conchide: «cum vedem textul nu limitează amenda».

Totuși D-l Scriban uitând ceea ce-a zis la început conchide mai la vale astfel: «Infracțiunile la legea poliției rurale care se pedepsesc cu închisoarea sau cu o amendă mai mare de 25 lei, fiind delicta (art. 1 și 8 c. p.), chiar dacă despăgubirile cerute ar fi mai mici de 50 lei se vor judeca de tribunale!»

Nu-i așa sunt limpeză cestiunile tratate de noi și reluate de d-voastră d-le Scriban? Căci iată-ne ajunși la o încheiere potrivnică premisei puse și deci în fața unei noi inadvertențe de astă dată însă din partea d-voastră.

Și s'o crează d-l Scriban că nu din ciubirea de discuțiune o semnalăm.

Pentru a încheia acest articol mai avem de relevat un singur punct. Art. 20 L. J. P. în partea sa finală poartă următoarea dispozițiune: «In toate casurile împăcarea părților pune capăt judecării». Această dispozițiune nu există și pentru judecătoriile de ocoale. Am susținut că aceasta constituie o anomalie, și în adevăr e anormal ca judecătoria de ocol în contravențiile venite direct înaintea sa, să nu poseadă aceeași prerogativă ca și judecătoria comună care e o instanță inferioară. D-l Scriban, bazându-se pe expresiile: «în toate casurile» găsește anomalia inexistentă, fiind de părere că textul se aplică și judecătoriilor de ocoale. E neîndoios că această interpretare a d-sale e lipsită de ori-ce fundament într-un cât nu există un text formal, care să le acorde această prerogativă. Expresiunea în toate casurile se referă, după noi, numai la delictele rurale și abaterile de simplă poliție în casurile prevădute de art. 19 și 20 anume date în competența judecătorei comunale. Anomalia prin urmare e de parte de a fi imaginară, cum crede d-l Scriban.

Terminând ne permitem următoarele reflecțiuni. L. J. pace era în general considerată ca coprinzând puține controverse. Prin studiile întreprinse de noi am încercat să probăm din potrivă că ea coprinde multe controverse și dă naștere la serioase discuțiuni.

E atâta varietate în casurile ce se prezintă, sau se pot prezenta, înaintea unui jude de ocol!

Se poate întâmpla în adevăr ca în dorința noastră de a-i studia toate neajunsurile să privim ca dificile cestiuni, care altora par simple și din contra să trecem ușor pe lângă cestiuni, care ar merita să deștepte toată luarea noastră aminte. Pentru a nu cădea într'un exces sau altul discuțiunea, polemica se impune. De aceea d-l Scriban să nu se înpăimănă de o discuțiune, fie și chiar prea lungă. Din contradicția ideilor iese lumina, apare adevărul după care o viață întreagă gonim fără a avea de cât prea puțin și prea arare norocul de a-l îmbrățișa în toată simpla, dar impunătoarea lui înfățișare.

Corneliu Botez

Memburu de ședință Trib. Botoșani

INFORMAȚII

Anunțăm că directorul nostru d-l **Dimitrie Alexandresco**, terminându-și cura la băile de la Carlsbad, se va întoarce în țară la 5 Septembrie corent.

Anunțăm că d-l S. Scriban, distinsul magistrat, cunoscut cititorilor prin articolele sale publicate în ziarul nostru, cu începere de la 1 Septembrie a intrat și face parte din comitetul de redacție al ziarului «Curierul Judiciar».

Avocatul **Em. M. Dan**, membru în comitetul de redacție al ziarului nostru s'a mutat de la 1 Septembrie în calea Grivița No. 107.

Compunerea curților și tribunalelor din țară, în mod complet, se găsește publicată în suplimentul acestui ziar la pag. 6.

A apărut în editura Tipografiei Ziarului Curierul Judiciar **MIC DICȚIONAR JURIDIC** de termene, în materie: Civilă, comercială, penală, etc., coprinzând și legea timbrului cât și taxele portărilor, pentru uzul zilnic al avocaților, magistraților, autorităților și justițiabililor, de **Const. Țicu-Ștefănescu, avocat.**

— Prețul 3 lei —

De vânzare numai la Redacția Ziarului «Curierul Judiciar» București, str. Carol 19, de unde se expediază contra valoare; mandat poștal sau timbre.